'Il-Passjoni ta' Ġesù Kristu skond it-Tabib'

Minn **Alfred Grech**

(Nixtieq niddedika dan ix-xogħol lill-għażiża Ommi li ħallietna ftit snin ilu)

Wieħed mill-aktar kotba li qatt impressjonawni kien dak li kiteb wieħed tabib Franċiż, Dr Barbet, li jismu *Il-Passjoni ta' Ġesù Kristu Skond it-Tabib.*

"Jekk hawn xi ħadd li huwa magħruf bħala bniedem bla qalb," jgħid Dr Barbet, "dana huwa t-tabib. Iżda għalkemm nikkumbattu ħafna biex nuru rwieħna hekk, xorta waħda tibqa' ħajja ġo qalbna l-ħniena, anzi tikber dejjem iżjed meta jgħaddu s-snin. Meta tabib jaħseb u jimmedita fuq il-Passjoni, jistudja sewwa ż-żmien u ċ-ċirkostanzi fiżjoloġiċi u jipprova jibni metodikament il-punti ta' dan il-martirju li dam sejjer lejl u ġurnata, jista' iżjed mill-aqwa predikatur u mill-aqwa qaddis jieħu parti fis-sofferenzi ta' Kristu. Ngħid għalija, jien wasalt biex ma naħsibx iżjed fiha."

"Jekk jaqbiżli d-dmugħ qabel ma nispiċċa", jgħidilna Dr. Barbet, "agħmel bħali mingħajr mistħija; dak ikun ifisser li tkun fhimt."

"Proprjament il-passjoni tibda fit-twelid ta' Ġesù. Huwa, infatti, billi kien jaf kollox, kien dejjem jaf u dejjem ried it-tbatijiet li kienu qegħdin jistennewh fl-aħħar ta' ħajtu. Nistgħu naħsbu xi jħoss dak il-bniedem li jkun jaf bl-eżatt il-martirju li għandu jgħaddi minnu!

L-għaraq tad-demm

Fil-Ġnien tal-Ġetsemani, mela, mhux il-Passjoni tibda, iżda s-sagrifiċċju. Il-ħsieb terribbli li ftit ħin ieħor ser jibda sofferenzi kbar ibeżżgħuh. Il-ġlieda hija tal-biża' u San Luqa, li kien tabib, qalilna fl-Evanġelju: "U sar l-għaraq Tiegħu bħal qatriet tad-demm nieżel ma' l-art" (XXII, 44). San Luqa, bħala tabib, kien jaf xi tfisser tegħreq l-għaraq tad-demm u għalhekk irrakkontaha. L-għaraq tad-demm, jew **εματοιδροσι** *(ematoidrosi)*, huwa fenomenu rarissimu. Dr Le Bec jgħid li dan jiġri f'kundizzjonijiet partikularissimi: ċaqlieqa fiżika, akkompanjata minn xokk morali li jiġi minħabba f'xi niket jew biża' kbir. U din hija dik li San Luqa bil-Grieg isejjaħ **αγόνια** (*agonia*), li tfisser ġlieda.

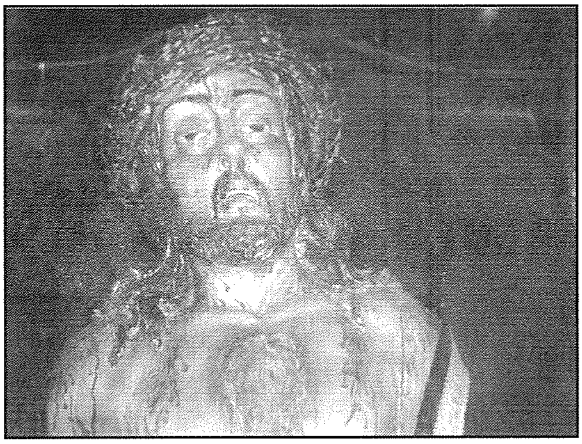

Ritratt: Mark Micallef

L-Ecce Homo li kien hemm fil-kannierja taħt ir-Rotunda

Din il-kwalità ta' niket u biża' jikkaġunaw il-ksur tal-vini finissimi li qegħdin fir-ras taħt il-pori ta' l-għaraq. Id-demm jitħallat ma' l-għaraq, jinġabru u jinżlu mal-ġisem kollu sakemm jasal fl-art. Din il-kundizzjoni tagħmel il-ġisem kollu fraġli; u nistgħu naħsbu x'għamlulu d-daqqiet tal-flaġellazzjoni aktar tard.

Wara li jaqbduh fil-Ġnien taż-Żebbuġ, Ġesù jiġi meħud quddiem Kajfa u s-Sinedriju u wara jiġi mkaxkar ġo xi kantina fejn ir-Rumani qattgħu lejl jiżżuffjettaw bih u jagħtuh bil-ponn u l-ħartiet.

Il-flaġellazzjoni

Nafuha l-farsa ta' proċess mingħand Kajfa għal għand Pilatu u l-logħba tal-Prokuratur Ruman u Erodi. Iżda l-viltà ta' Pilatu u l-biża' li jitlef il-post, iġegħluh jieħu d-deċiżjoni drammatika u illoġika tal-flaġellazzjoni.

Is-suldati Rumani jieħdu lil Ġesù fil-bitħa tal-Pretorju, jneżżgħuh u jorbtuh mill-polzijiet ma' kolonna b'idejh fil-għoli. Strixxi tal-ġild oħxon b'żewġ biċċiet ċomb fit-tarf iservu għall-flaġellazzjoni. Id-daqqiet ġejjin minn żewġ naħat. Għall-ewwel jidhru biss tbenġiliet koħol taħt il-ġilda, li issa saret tant sensittiva speċjalment wara l-emoraġiji fil-Ġnien taż-Żebbuġ; iżda wara ftit it-tbenġiliet malajr jinfetħu u biċċiet tal-ġilda jaqbdu maċ-ċomb u oħrajn jiddendlu ma' ġisem Kristu. Il-forza tal-Priġunier Divin tonqos, għaraq kiesaħ ixoqq fuq ġbinu, rasu ddur bih, riġlejh iċedu, u li kieku ma kienx marbut kien jaqa' fl-għadira tad-demm li kien hemm madwaru.

L-inkurunazzjoni

It-tieni att tad-dramm beda bl-inkurunazzjoni. Ipoġġu 'l Kristu bil-qiegħda fuq il-pedestall ta' kolonna u fuq spalltu jqegħdu mantell aħmar qadim biex taparsi re, u bħala xettru jagħtuh biċċa qasba. Kull ma kien jonqsu biex ikun re hija kuruna. Fir-rokna kien hemm koċċ zkuk u ħaxix u fosthom anki xi zkuk bix-xewk iebes. Jinsġu speċi ta' qiegħ ta' kannestru u jpoġġuhulu fuq rasu.

Ix-xewk jidħol fil-qurriegħa u f'moħħu u d-demm joħroġ bħal xmara (it-tobba biss jafu kemm joħrog demm mill-ġilda tar-ras). Ix-xagħar imħabbel u l-leħja kollha demm iċarċar, u sadattant bdew jgħadduh biż-żmien u jagħtuh bix-xettru li kellu f'idejh u bil-ħartiet. Iżda issa, qed nilmaħ daqqa kbira ta' bastun fuq ħaddejh u mnieħru u tant hi b'saħħitha li sfigurat l-imnieħer kbir Tiegħu semitiku.

Lejn il-Kalvalrju

Ineħħu bil-herra l-mantell li kien diġa' weħel ma' spalltu u, wara li jerġgħu jagħtuh ħwejġu, ilestu għall-Kalvarju. Is-salib lest; jaqbdu Huwa stess fuq l-ispalla l-leminija u, b'saqajh ħafjin u l-ħbula ma' qaddu, jibda t-triq kollha ġebel lejn il-quċċata ta' l-għolja. Ġesù mhux is-salib kollu kellu jġorr imma l-parti l-mimduda li kienet tissejjaħ il-*patibulum*; iz-zokk il-wieqaf, jew *stipes*, kien diġà fuq il-Kalvarju.

Fortunatament, it-triq ma tantx hija twila, u Ġesù, bi tbatija kbira jitfa' sieq quddiem l-oħra u spiss jitfixkel u jaqa' fuq irkupptejh, li fi ftit ħin isirulu pjaga waħda. Dak it-travu, dejjem ibbilanċjat fuq spalltu, jagħmillu ferita fonda. Jaqa' mill-ġdid, din id-darba għal wiċċu fl-art. Mal-waqgħa, it-travu jitgerbeb għal fuq dahru mimli feriti tal-flaġellazzjoni u s-suldati jibżgħu li jmutilhom mat-triq; u għalhekk qabbdu wieħed raħħal biex jgħinu hu.

Bit-tqanżieh jaslu fuq il-quċċata. Ġesù jintelaq fl-art u l-kruċifissjoni tibda. M'hemm xejn diffiċli; il-bojja jafha sew is-sengħa tiegħu. Ineżżgħuh il-libsa li hija kollha jmwaħħla mal-feriti u d-demm jerġa' jċarċar. Turment tal-biża' jiġri ma' ġismu kollu. Il-feriti jintlew bit-trab, ikaxkruh għal ħdejn l-i*stipes* (il-biċċa l-wieqfa tas-Salib) u jifthulu dirgħajh fuq il-*patibulum*. Il-bojja jaqbad musmar wiesa' 8 mm., ipoġġih fuq il-polz u, b'daqqa waħda bil-martell oħxon tiegħu, iħawwlu ġo l-injama. Daqqa oħra u l-musmar ġewwa.

Uġiegħ insopportabbli

Il-wiċċ ta' Kristu jieħu dehra tal-biża'; sebgħu l-kbir intlewa f'daqqa lejn in-naħa tal-palma ta' l-id; il-musmar miss in-nerv. Uġiegħ ta' l-għaġeb inħass f'subgħajh, tela' jiġri ma' spalltu u baqa' għaddej għal ġo rasu. Dan huwa l-iżjed uġiegħ insopportabbli li wieħed jista' jħoss. In-nerv ma nqatax għal kollox imma baqa' f'kuntatt mal-musmar u fuq dan, minn hawn u ftit ieħor ser ikun il-piż kollu ta' ġismu li mil-lanqas dam tliet siegħat. Id-driegħ l-ieħor jiġi miġbud u mtawwal minn dak li qiegħed jgħin lill-bojja; l-istess xogħol jirrepeti ruħu, l-istess tbatijiet jiġġeddu.

Hawnhekk tnejn min-nies jaqbdu l-*patibulum* li miegħu hemm imsammrin idejn Kristu u jgħolluh. Ġesù jiġi bil-qiegħda u mbagħad bil-wieqfa. Jorbtu ħabel minn nofsu u jtellgħuh ma' l-i*stipes* li ma tantx huwa għoli. Jingastawh fil-post u l-ġisem ta' Kristu jibqa' mdendel biss fuq dirgħajh. In-nervituri jieħdu skoss qawwi u Ġesù hawnhekk jinsab f'wieħed mill-agħar mumenti tal-Passjoni.

Malli jorbtu sewwa fuq, imorru biex isammrulu saqajh. Is-sieq tax-xellug titpoġġa ċatta fuq is-salib u b'daqqa ta' martell il-musmar jgħaddi bejn l-għadmiet. Dak li kien qed jgħin, jilwi l-irkoppa l-oħra u l-bojja jpoġġi s-sieq ix-xellugija quddiem il-leminija. Jiġu miżmuma minn ieħor, u bit-tieni daqqa jsammarhom it-tnejn mas-salib.

Il-qtugħ tan-nifs terribbli

Ix-xoffa t'isfel tinsab imdendla u ħalqu nofsu miftuħ. Xejn ma ħa mill-bieraħ. Issa għandu l-għatx. Demmu spiċċa kważi kollu. Wieħed suldat iċappas sponża bil-ħall u permezz ta' qasba jagħmilhielu ma' ħalqu.

Wara ftit tal-ħin jidher fenomenu stramb. Il-muskoli ta' driegħu jinġibdu, subgħajh il-kbar jitgħawwġu. L-istess ħaġa tigri f'saqajh. Għonqu qisu jitgħawweġ, wiċċu jikrieħ. In-nifs qiegħed jonqos, u mal-ftit arja li tidħol tinstema' t-tisfira ta' mnifsejh. L-arja tidħol imma ma' tistax toħroġ.

Wiċċu jsir aħmar u mbagħad jinbidel għal vjola. Għandu qtugħ ta' nifs, qiegħed jifga'. Il-pulmuni, minfuħin bl-arja, ma jistgħux jitbattlu. Ixoqq l-għaraq għalih u għajnejh jitberrqu u jaqbżu 'l barra.

Imma x'jiġri? Bil-mod il-mod, jagħfas bi sforz kbir fuq il-musmar ta' saqajh, jipprova jagħmel ftit tas-saħħa, jinġibed 'il fuq, jintrefa', u jiżvojta l-pulmuni min-nifs u jerġa' mill-ġdid jieħu l-kulur safrani ta' qabel.... Għalfejn dan l-isforz kollu? Għax irid ikellimna: *"Missier, aħfrilhom..."*

Wara ftit, jerġa' jonqoslu n-nifs. U kull darba li jitkellem (u mil-lanqas tkellem seba' darbiet), kull darba li jrid jieħu n-nifs, irid iqum dritt fuq il-musmar ta' saqajh. U dan għal tliet siegħat sħaħ.

Il-ġlieda ta' l-aħħar

Partita dubbien aħdar jidhru mal-ġisem Tiegħu kollu joqorsulu l-pjagi u jerdgħulu d-demm. Wara ftit is-sema jiddallam, ix-xemx tistaħba u t-temperatura titbaxxa. Minn hawn u ftit ieħor idoqqu t-tlieta. Ġesù dejjem jikkumbatti. It-tbatijiet kollha, l-għatx, il-qtugħ tan-nifs, il-ġbid tan-nervituri. Ma' jġagħluhx jokrob karba.

Kultant jikkonsla għax jaf li ħafna ser isalvaw minħabba t-tbatija li qiegħed ibati; iżda jerġa' jiddejjaq meta jara oħrajn li sejrin jintilfu. Hu x'inhu, dal-ħin iħossu mitluq minn kulħadd. Hemm Ommu (povra Omm!) u xi ħbieb oħrajn, biss qisu li l-Missier abbandunah: "*Eli, Eli, lamma sabachtani?... Alla tiegħi, Alla tiegħi, għaliex abbandunajtni?*"

Jaf li waslet is-siegħa, u jgħajjat: "*Consummatum est! — Kollox huwa mitmum!*" Jerġa' mill-ġdid jipprova jqum, u biex bħallikieku jurina li qiegħed imut bir-rieda Tiegħu, *"Missier"*, jgħajjat b'vuċi waħda, *"fl-idejn Tiegħek nerħi ruħi!"*

U b'dak il-kliem intemmet l-akbar traġedja li qatt saret fl-istorja tad-dinja.

(Din il-kitba dehret fil-Leħen is-Sewwa fil-Ġimgħa Mqaddsa 1960, u fid-29 ta' Marzu 1980; u xxandret fuq il-Community Channels Toronto, Mississauga, Windsor and Detroit, f'Marzu 1980).

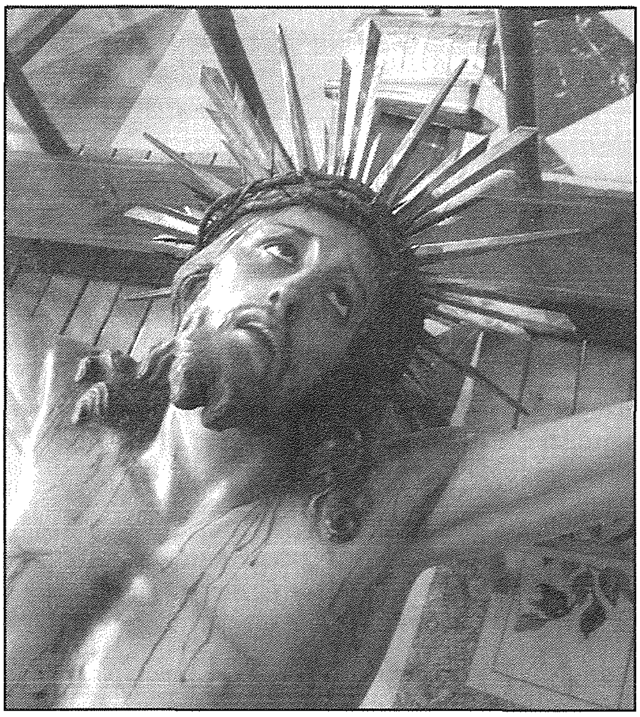

Ritratt: Mark Micallef

Ġesù Msallab - parti mill-Vara l-Kbira li toħroġ fil-purċissjoni tal-Ġimgħa l-Kbira fil-Mosta